

# Hódolat és játék

## — Krúdy Gyula emlékének

Tizenkilenc éves koromban, 1938-ban, napok óta lázasan feküdtem. Lázasan és éhesen. Egyetlen táplálékomban két kölcsonként Krúdy-kötet volt, *Szindbád ifjúsága és szomorúsága*, a szép szomorúfüzes címlapú Tevan-féle kiadásban és a Baumgarten-könyvtárból kikölcsönözött *Őszi utazások a vörös postakocsi*, valamint *A vörös postakocsi* meg az *Almos-könyv* második, „öregbített” kiadása.

Már az első oldalakból az a hangulat, az a stílus, az a varázs csapott meg, amit azóta sem tudtam elfelejteni, amittől azóta sem tudtam szabadulni, már akkor azt éreztem, kamaszfővel, hogy a legnagyobb magyar prózaíró fedeztem fel magamnak, aki ugyanakkor költő is volt, muzsikás, a szavak páratlan fuvolása, ősi tájakon suhantam vele minduntalan, mindvégig, hiába hurcolt elbűvölő tavaszokon, nyarokon, teleken keresztül kocsijában, mindig az ősz fuvolahangjait éreztem ki mondatából; jól tudtam, hiszen én magam is a nyárutó, a korasz első naniában néztem először csodálkozva a világ méltóságteljes színeire.

És amikor elfogytak a Szindbád- és Rezeda Kázmér-kötetek, az ifjúságtól lázasan, éhesen, kócosan és mohón, az influenzától betegesen szóttem magamban tovább Szindbád és Rezeda Kázmér kalandjait. Sokat találtam ki akkor, sokat el is felejtettem azóta, másokat nagy megdöbbenésemre megtaláltam a később kezembe került Szindbád és Rezeda Kázmér történetekben szinte majdnem szó szerint, ahogy én álmodtam meg, én képzeltem el őket.

Egyet sikerült is vagy tíz évvel ezelőtt úgy-ahogy föl-  
idézni: de még ma sem vagyok egészen biztos abban, hogy nem egy régi, sárguló lap hasábjain bukkan-  
tam-e rá azokban a hónapokban a Szechenyi Könyvtár olvasótermében, ahová Krúdy minden lenyomatott sora után nyomozva naponta bejártam — vagy ha nem Krúdy írta is, nem ő diktálta-e, sugallta-e nekem azokon a lázas, mohó ifjú éjszakákon álomban megjelenve, vagy nem ő irányította-e a kezem, amikor végül is papírra vettem?

De ha nem Krúdy Gyula

vezette is szokatlanul gyorsan (ramló) töltőtollamat, mindenképpen az írta: az 1901 plusz száz éves Szind-

bád iránt érzett tisztelet! és hódolat okozta ez a virágokkal egybekötött kis álombeli játék.

## *Szindbád álma a virágokról*

Szindbád, a hajós egy tavaszi jázminillatú hajlalon ar-ra ébredt hogy még mindig nem fekiút le. Az ágyon hevert felöltözve, ahová nem is tudta, hogyan került. Előtte a Viziróshon üldögélt, magányosan, egy nyári vendégül udvarán, ahol még jacában zöldellette az ecetfák, ezzel jelezvén, hogy messze van az ősz, amikor színik majd pirosva változik, mint régen volt menyasszonyának hamvas arca, ha véletlenül egy köre-rebb tréfára került sor, miközben hajdani véikeit gyónta meg neki, aktinél soha nem szeretett még senkit jobban.

Nem tudta Szindbád, hogy hogyan került az ágyra, de talán nem is érdekelte már különösebben. Nagyon szippantott a nyitott ablakon beáramló jázminillatból, melioról egyik kedrese jutott eszébe, akinek a nyakán mindig ezt az illatot érezte a manóra tűzött konty alatt, amidőn közelebb hajolt hozzá, hogy oluankor alaposabban szemügre vegye a feketés pelyheket, amelyeket igen szeretett még álmaiban is feldézni. Ez az ablakon át beáramló jázminillat és a vele felmerült hajdan-volt feketepihés nyak egy-

szeriben feldézte előbbeni álmát.

Egy ligetben járkált magányosan s valahonnan egyszerűre levendulaillatot hajtott felé a szél. Ahogy toróbbment, magát látta, azaz az ifjú Szindbádot, amint viragot szedett, hajlongva, nem is akármilyen kosárba, hanem olyanba, amelynek oldalára is virágokat himzett egy azóta elfelejtett, vagy még inkább elporladt karsu leánykéz. A viragot-szedő ifjú Szindbád háttal állt felébe, ám karsú, nyúlánk, de azért izmos termeteről felismerte Szindbád. A kosár igen hamar megtelt különféle virágokkal, mert a viragot-szedő ifjú Szindbád minden egyes tépéssel más és más viragot dobott a kosárba, mintha ugyanazon törvön szerfele virág növekedett volna. És ahogy telt a kosár a virágokkal, ugyanúgy érték el Szindbádhoz a különféle illatok, megümlő hullámokban. Szinte előbb érezte az illatokat, mint látta a virágokat, hiszen álma kicsit homályos volt, sötétes, mint a lelkiismerete. Szindbád tehát az illathullámokból körreketetett arra, milyen virágokat is dobott éppen a virágokot-szedő ifjú Szindbád a kosárba. El-

sőnek a bazsarózást érezte, aztán a gyöngyvirágot, az ibolyát, a kikericsét; az álom az en: összes virágait összehordta, összekeverte, mert ugyanazon időben érezte a malyvat, a ne-felejcsét, a lilomot, az orgonát és mintha a hóvirág illatatlansága is megcsapta volna; érezte, hogy az álombeli ifjú Szindbád violát is dob a kosárba, valamint szegfűt, rózsát, rozsmaringot, pipacsot és búzavirágot. Amidőn mindezt egybegyűjtötte az álombeli Szindbád a virágkosárba, zöld levelekből bokrétát kötött, hogy azzal fedje be a kosár tetejét, aztán az egészet beszórta babérlevéllel.

**E**ddig tartott Szindbád álma a virágokról, mert ekkor a virágkosár egy roppant tövissé változott át, amely repülni is tudott, vagy talán egy madár vette a csőrébe és az repült vele villámsebességen feléje — erre már nem emlékezett Szindbád, mert a roppant tövis álmlában sziven szúrta; erre ébredt fel sajgó szívvel és fájó fejjel, anélkül, hogy tudta volna, mi történt az álombeli, virágot-szedő Szindbáddal a továbbiakban.

Amidőn mindezt végigálmolta, ezáltal nyitott szemmel, az agyon — ahová még most sem tudta, hogy került — leemelte az éjjeliszekrényről K. Gy. úr Álmoskönyvét, mert kíváncsi volt a magányos hajós, mit is jelenthet álma a virágokról? Söhajtvá forgatta és jegyezte ki a megtalált lejtéseket, mert mindegyik va-

lami meglepőt jelentett, valamint csúdsát jósolt. „Erdemes volt ennyi virággal álmodnom” — gondolta Szindbád — „mert mindez valamely sosemvolt jót jelez”. Csak azért legedetlenkedett, hogy a vállá rozsdásan nyikorgott és szűrt az oldalai, mert Szindbád ezeregy éves volt ezen az éjszakán, mint a hajdani hajós, aki azóta is az Ezeregyéjszaka meseiben hajózik, s akinek emlékére választotta ő maga is e szép, régi nevet.

Igy jegyezte Szindbád az álmát egy darab papírosra: Levendulaillat: — kellemes élmény. Virágot szedni: — tisztesség. Virágos kosár: — szerencsés szerelem. Bazsarózsa: — szerencse a szerelemben. Gyöngyvirág: — szerelem. Ibolya: — szerencse a szerelemben. Kikerics: — gyereket mutat. Malyva: — a holdagság virága. Nefelejcs: — némi öröm. Lilium: — az érzéki szerelem jelvénye. Orгона: — rigasztalódás. Hóvirág: — jó hír messziről. Viola — az öröm virága. Szegfű: — ismeretlen férfi vágya a nő után. Rozsmaring: — a jóhírnév virága. Pipacs: — vendég. Búzavirág: — választalódás a hátnathban. Rózsá: — szerelmeseik virága. Zöld levél: — öröm. Bokreta: — szépasszonnyal leszen találkozásod. Babérlevél: — új ismeretség fiatal növel.

**E**s Szindbád ébren szövbögte te tovább az álmait virágos álmáról, mint valamely nagyhasú pák a hálót, némely elhagyott házak gerendáiról

aláereszkedve. Ugyanezért lassan egy kép rajzolódott ki nyitott szemei előtt, amelyek szmos nők karcsú derekát látták már, amint e nők szoknyáikból szegyen nélkül kiléptek előtte, míg künn neszelesen suhogással hulldogált a hó darab ideje. Zöld szalagterés házat látott maga előtt Szindbád, egy zezugos vízvárosi utcácskában, amely előtt egy kulcsal állott ő maga, de ifjúkorúan, nem ilyen ezeregyévesen. Ebben a pillanatban egy rózsasarvú fiatal lány fordult be a sarkon és ahogy ellibegett Szindbád előtt, véletlenül elejtette illatos zsebkendőjét, amelyre egy virág volt hímezve, nevének kezdőbetűje helyett. Eppen ezért Szindbád, midőn lehajolt a kendőcskéért és amig fölemelte, nevetek forpatott a fejében, amely nerek közül a lealalóbbhat szerette volna kiválasztani a fiatal lány számára. Gyöngyvirág, Ibolya, Rózsá, Viola — ezek a virágnerek jutottak a hajós eszébe, amelyek eouben női nevet is jellehettek. És a Viola illet a lealóbbban a fátylas kalanka alól kirillanó szemőhez. Ugyanezért Szindbád Rezeda Kázmér néven mutatkozott be Violának, amint átadta neki a zsebkendőt és lovagiasan kinnvitott előtte a zöldszalagterés ház frissen festett kapuját. S minthogy valamennyi virág szerencsés szerelmet jelentett Szindbád előző álmában, ugyanezért Viola vállán vagy a keblén megtalálta a

liliumot is, amelyet mohó kezekkel leszakított. Am döb-benten álltak meg ugyanezen kezek Viola terdei fölött egy pillanatra, mert egy kikerics rajzát vélték kitapintani. Darab ideig tartott mindez csupán és Rezeda Kázmér fürge ujjai tovább kutogattak, ám hirtelen fölszisszent hangosan, mert megszurta valamely gombostűt.

„Persze!” — sóhajtott Szindbád — „a tövissel nem számoltam! Nem kerestem ki K. Gy. úr Álmoskönyvében. Bizonyára bánatot jelez!” Ábrándképet ugyanis a gombostűszúrásról, amely ébren-álmodozás között érte, képzeletében végeleg szétfoszlottak. Viola gyöngyvirág- és ibolyaszínű ködök mögött tűnt el Rezeda Kázmér sóvár képzelete elől.

**S**zindbád megnézte az Álmoskönyvet, amelyet valaha ő irt ifjúságában. — midőn álomtalan-álmatlan télt éjszakákkal ült szemközti hajnalig a Margitsziget egy elhaovott kastélyában: A tövis — ahogy seifette —, valóban bánatot, búhádat mutatott, mely és kihervehetetlen bánatot, az álombokból való felébredést, holott már csak ezek jutottak a megőrevedett halósnak.

És hiába iovekezelt össze-szedni Szindbád minden közelőerejét azon a jászminillatú, taraszú hainalon; nem tudta többé maga elé idézni Violát, akinek olyan rőros volt a hata, mint az erdők ősszel, valahol a Kárpátok alatt.

Végh György